

zonder de avifauna, want men hoeft niet op klapeksters, roerdompen of bruine kiekendieven te rekenen in een terrein, dat druk bezocht wordt en waar bovendien nog de hele dag lawaai heerst. Er bestaat zelfs nog een plan om hier zomerhuisjes te plaatsen, maar het is nog niet zeker of dit doorgang zal vinden. Laten we hopen van niet, want een terrein, als de bergvennen, dat landschappelijk, botanisch en ornithologisch van zo'n groot belang is, en dat zo sporadisch in Nederland voorkomt, mag toch niet verloren gaan.

Wilde eend

Foto: Jan van Eyk

G. Middelman

Over de taal der vogels

De moderne techniek stelt de ornithologen in staat op het gebied der vogelgeluiden proeven te doen die voorheen niet of vrijwel niet mogelijk waren. Met de lichte en vaak draagbare opname-apparatuur kan men overal komen. Over het algemeen horen we nog niet veel van de resultaten, anders dan dat er steeds meer platen met vogelzang op de markt komen en dat men op verschillende plaatsen, waar vogels overlast bezorgen, hen bestrijdt door middel van hun eigen angstkreten.

In Amerika en Frankrijk heeft men diepgaande onderzoeken gedaan aan kraaien en meeuwen en daaruit zijn merkwaardige resultaten gekomen, resultaten die de aandacht verdienen en die mogelijk een stimulans kunnen zijn voor belangwekkend werk met bandrecorders.

In genoemde landen slaagde men er in, behalve de reeds bekende geluiden ook die op te nemen welke gewoonlijk niet door de mens worden waargenomen. In Amerika werden bij kraaien vier geluiden gekozen om te worden teruggespeeld. Op twee ervan reageerden de vogels helemaal niet (wellicht uitingen van „persoonlijke” lust of onlustgevoelens), maar de derde veroorzaakte een samenkomen der dieren en de vierde verspreidde hen. Men draaide de verzamelroep zelfs op een plaats waar men met het oog geen kraaien waarnam en binnen korte tijd was er een hele groep. Bij drie Franse soorten kraaien waren dezelfde proeven genomen en de banden werden uitgewisseld. Nu bleek dat de Franse vogels wel reageerden op de verzamelroep van hun Amerikaanse soortgenoten, maar niet op de verspreidingsroep. De Amerikaanse vogels reageerden (in de winter) op geen enkele plaats op de Franse geluiden. In de broedtijd reageerden ze op één plaats plotseling wel. Een flinke complicatie, die er mogelijk op duidde dat zij de geluiden ergens hadden aangeleerd. In deze richting wijzen de Franse proeven, die, zoals gezegd, bij drie soorten werden gedaan. Zij reageerden op elkaars geluiden. Het bleek nu dat de Franse vogels in de winter door elkaar leefden en voedsel zochten. In Amerika had men proeven genomen in de winter in diverse streken. Waarschijnlijk waren de op de broedplaats reagerende vogels afkomstig uit een streek, die in de winter niet getest was.

Er is ook geconstateerd, dat meeuwen en kraaien, die door elkaar leefden, op elkaars geluiden reageerden. Hierover was reeds een en ander bekend, maar het is dus wel duidelijk dat bepaalde geluiden aangeleerd worden.

Opgenomen geluiden van meeuwen werden eveneens uitgewisseld. Het betrof hier vogels van precies dezelfde soort. De Franse vogels toonden geen enkele reactie bij het horen van hun Amerikaanse soortgenoten. Er zou dus een verschil zijn en dat zou dan betekenen dat er „dialecten” bestaan. Uiteraard zijn de genomen proeven nog te gering om tot algehele conclusies te komen. Er zullen vele jaren van intensieve studie nodig zijn om een lijn in de gegevens te ontdekken en vooral internationale, naast natuurlijk nationale samenwerking, zal tot ontwikkeling moeten komen.

In het bovenstaande heb ik slechts heel summier een en ander samengevat. Met alle details zou het een te lang verhaal worden, maar wellicht wordt de aandacht hiermee getrokken van diegenen, die meer willen doen dan alleen maar zang opnemen. Men kan nog vele kanten op, misschien zijn er mogelijkheden om de bandrecorder in te schakelen bij de vogelinventarisaties. Wanneer we de lokgeluiden van een aantal soorten kennen zou het mogelijk moeten zijn om in bepaalde terreinen op deze wijze te weten te komen of een bepaalde soort er voorkomt en in welke aantallen. Uitwisseling van gedachten over een en ander is natuurlijk in de eerste plaats nodig, want zonder dat en zonder samenwerking zal het niet gaan.

Noot van de redactie.

Laten we voorzichtig zijn met ons geëxperimenteer, opdat we geen broedsels verstoren of de vogels uit een gebied verjagen. We moeten de vogels niet aan onze weetlust opofferen.